

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 3179/2022
04.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца мал. АА, кога заступа законски заступник отац ББ, обоје из ..., чији је пуномоћник Александар Марков, адвокат из ..., против тужених ВВ и ГГ, обоје из ..., чији је пуномоћник Синиша Момчиловић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1569/21 од 30.11.2021. године, у седници одржаној 04.09.2024. године донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужених и **ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1569/21 од 30.11.2021. године у делу става другог изреке, тако што се **ОДБИЈА** захтев малолетног тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђене износе накнаде нематеријалне штете за претрпљене физичке болове од 130.000,00 динара, за претрпљени страх од 130.000,00 динара и душевне болове због умањења животне активности од 130.000,00 динара почев од 14.05.2021. године до 29.11.2021. године.

У осталом делу ревизија тужених, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1569/21 од 30.11.2021. године, у преосталом усвајајућем делу из става другог изреке (у погледу главног потраживања са законском затезном каматом од 30.11.2021. године до исплате) и одлуци о трошковима поступка (ставови пети и шести изреке), **ОДБИЈА СЕ** као неоснована.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бечеју, Судске јединице у Новом Бечеју П 165/20 од 14.05.2021. године, исправљеном решењем истог суда од 26.05.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезу тужени да малолетном тужиоцу солидарно исплате на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене физичке болове износ од 130.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 130.000,00 динара, за душевне болове због умањења животне активности износ од 130.000,00 динара, све са законском затезном каматом од 02.10.2018. године до исплате и на име накнаде материјалне штете по основу трошкова лечења износ од 10.000,00 динара са законском затезном каматом од 02.10.2018. године, као и захтев за накнаду трошкова поступка са

законском затезном каматом од дана извршности до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је малолетни тужилац да туженима накнади трошкове парничног поступка од 111.275,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1569/21 од 30.11.2021. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба мал.тужиоца и укинута је исправљена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, обавезани су тужени да малолетном тужиоцу солидарно исплате накнаду нематеријалне штете за претрпљене физичке болове 130.000,00 динара, за претрпљени страх 130.000,00 динара и за душевне болове због умањења животне активности 130.000,00 динара, све са законском затезном каматом од 14.05.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезу тужени да тужиоцу солидарно на име накнаде материјалне штете по основу трошкова лечења исплате износ од 10.000,00 динара са законском затезном каматом од 02.10.2018. године, као и захтев за исплату законске затезне камате на досуђени износ накнаде нематеријалне штете од 02.10.2018. године до 14.05.2021. године. Ставовима четвртим и петим изреке, обавезани су тужени да тужиоцу солидарно накнаде трошкове првостепеног поступка од 106.500,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате и трошкове другостепеног поступка од 33.300,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у усвајајућем делу, тужени су благовремено изјавили ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11...18/20), па је нашао да ревизија тужених делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању на ком је заснована побијана одлука, дана 16.05.2018. године у ОШ „ДД“ у ..., након завршетка великог одмора ученици 3-1 разреда мал.тужилац и мал. ЂЂ, син овде тужених, упутили су се из школског дворишта степеницама у учионицу која се налази на првом спрату школске зграде. Мал.тужилац се степеницама кретао испред мал. ЂЂ, који је желео да га обиђе, али га је тужилац својим телом спречио у томе. По доласку у учионицу њих двојица, на иницијативу мал. ЂЂ, почели су вербално да расправљају „ко је јачи“. ЂЂ је рекао тужиоцу да га гурне, он је одговорио да не жели, да би га на поновно питање тужилац благо одгурнуо, након чега се ЂЂ удаљио пар корака, а затим тужиоца рукама одгурнуо због чега је изгубио равнотежу и пао. Том приликом тужилац је задобио тешку телесну повреду у виду прелома десне потколенице. О том догађају су одмах обавешене учитељица 3-1 разреда и школски педагог. На основу налаза вештака специјалисте ортопеда утврђено је да је тужилац (рођен 2007. године) у време повређивања трпео болове високог интензитета до медицинског збрињавања, а након постављања имобилизације у наредне две недеље трпео је болове средњег интензитета који се у току опоравка постепено смањивао. Због задобијених повреда тужиочева општа животна активност умањена је у проценту од 10% као последица неправилног зарадстања прелома потколенице са дубоким

ожиљцима и скраћењем повређене потколенице. На основу налаза вештака специјалисте психијатрије утврђено је да је тужилац претрпео страх јаког интензитета који је трајао све до добијања коначне дијагнозе и због могућег оперативног лечења и одвојености од родитеља. У наредном периоду трпео је страх средњег интензитета који је трајао и након скидања имобилизације приликом физикалних активности предложених од стране ортопеда. У време штетног догађаја мал.тужилац је био у добрим односима са мал.ЂЂ, а након тога престали су да се друже. Мал.ЂЂ је са мајком посетио тужиоца након повређивања.

Због задобијених повреда тужилац је пропустио да похађа наставу до краја школске године. Породица тужиоца живи у скромним условима у кући која нема струју. Његов отац је по занимању Малолетни син тужених ЂЂ (рођен 2008. године) је до штетног догађаја постигао врло добар успех у школи, а његово владање је оцењено као примерено. На крају трећег разреда одлуком одељенског већа због описаног догађаја изречена му је васпитна мера укор и смањена оцена владања са примерног на добро (3). Тужени ВВ је по занимању ..., а тужена ГГ Мал. ЂЂ нема у власништву имовину веће вредности, нити било какве приходе. Против њега није вођен кривични поступак, а у рад са породицама поводом штетног догађаја нису укључени радници надлежног Центра за социјални рад.

Наведено чињенично стање другостепени суд је утврдио након што је отворио расправу на основу члана 383. став 4. ЗПП и извео предложене доказе које је ценио у смислу члана 8. ЗПП. Другостепени суд је применом члана 169, у вези са члановима 165.-168. Закона о облигационим односима оценио да је основан тужбени захтев мал.тужиоца, налазећи да околност да се штетни догађај десио у време када су малолетни учесници тог догађаја били под надзором школе, не ослобађа одговорности родитеља штетника, с обзиром на то да је наведеним одредбама прописана њихова солидарна одговорност, због чега је неоснован приговор недостатка пасивне легитимације. Упорност коју је мал.ЂЂ показао приликом позивања мал.тужиоца да одмере снагу, позивањем да га овај гурне да би затим он узвратио јачим интензитетом не могу се окарактерисати као случај који се десио приликом дечје игре, већ је реч о грубости коју је том приликом манифестовао мал.син тужених свесно желећи да надјача тужиоца. Имајући у виду године живота мал.тужиоца, последице сукоба у виду тешког телесног повређивања, а које ће трпети и у будућности, дуготрајно лечење због чега није био у могућности да похађа наставу до краја школске године, лоше имовинско стање његових родитеља, као и материјалне могућности тужених, другостепени суд је закључио да разлози правичности налажу да уместо штетника који је способан за расуђивање и који није у стању да ту штету надокнади, његови родитељи овде тужени накнаде нематеријалну штету коју је тужилац претрпео. Зато је усвојен тужбени захтев мал.тужиоца и обавезани тужени да му исплате тражено новчано потраживање са законском затезном каматом од дана првостепеног пресуђења, а у преосталом делу одбијен је захтев за исплату камате од дана настанка штете.

По становишту Врховног суда, другостепени суд је, супротно наводима ревизије, правилном оценом изведених доказа на расправи у смислу члана 8. ЗПП, утврдио релевантно чињенично стање и правилном применом материјалног права одлучио о праву малолетног тужиоца на накнаду нематеријалне штете и одговорности тужених за тако насталу штету. Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права у делу одлуке о камати.

Одредбом члана 165. став 4. Закона о облигационим односима (ЗОО), прописано је да родитељи одговарају за штету коју проузрокује другом њихово малолетно дете које је навршило седам година, осим ако докажу да је штета настала без њихове кривице. Ако поред родитеља одговара за штету и дете, њихова одговорност је солидарна (члан 166. истог закона).

У одредби члана 167. ЗОО регулисано је да за штету коју другом проузрокује малолетник док је под надзором старатеља, школе или друге установе, одговара старатељ, школа, односно друга установа, осим ако докажу да су надзор над малолетником вршили на начин на који су обавезни, или да би штета настала и при брижљивом вршењу надзора. Ако за штету одговара и малолетник, одговорност је солидарна. Дакле, школа сноси одговорност за безбедност ученика како за време школских активности тако и за време такозваног малог или великог одмора, уколико не обори претпоставку своје кривице, доказујући да је надзор вршила на начин који је била обавезна својим актима који су у примени у тој радној средини.

Одредбом члана 168. ЗОО предвиђена је посебна одговорност родитеља и то ако дужност надзора над малолетним лицем не лежи на родитељима, већ на неком другом лицу, оштећеник има право да захтева накнаду од родитеља, кад је штета настала услед лошег васпитања малолетника, рђавих примера или порочних навика које су му родитељи дали, или се и иначе штета може уписати у кривицу родитељима. Одговорност родитеља за ту штету произилази из чињенице да су родитељу дужни да своју децу правилно васпитавају и образују у складу с својим могућностима, услед чега постоји и њихова одговорност у ситуацији ако су ове своје обавезе, односно дужности извршавали неадекватно. Дакле, независно од чињенице да је у време штетног догађаја малолетно дете било под непосредним надзором школе или друге установе, родитељи малолетног лица које је навршило 7 година живота по правилима о посебној одговорности одговарају за штету коју оно проузрокује другима, али под условом да се поступци малолетног детета имају сматрати последицом његовог лошег васпитања, пропусти у васпитању, односно када је васпитање малолетног детета од стране родитеља имало негативан резултат у понашању малолетног детета које је проузроковао штету другим лицима, а које се као такво може се приписати у кривицу његових родитеља (осим ако докажу да је штета настала без њихове кривице).

У посебној одредби члана 169. ЗОО прописана је одговорност по основу правичности, као изузетак од одговорност за другог. Према ставу 1. те одредбе, у случају штете коју је проузроковало лице које за њу није одговорно, а накнада се не може добити од лица које је било дужно да води надзор над њим, суд може, кад то правичност захтева, а нарочито с обзиром на материјално стање штетника и оштећеника, обавезати штетника да накнади штету, потпуно или делимично.

У смислу наведене законске одредбе, неодговорно лице је оно које није способно за расуђивање услед душене болести или заосталог умног развоја или из других разлога, као и малолетно лице до навршене четрнаесте године (осим ако се докаже да је при проузроковању штете био способан за расуђивање у смислу члана 160. став 2. ЗОО), а над којима је установљена дужност одређеног лица да води надзор на основу закона или одлуке надлежног органа или уговора. У тој ситуацији када правичност то захтева, штету је у обавези да надокнади неодговорно лице коју је и

проузроковало својом радњом, под условом да се тако проузрокована штета не може добити од лица које је било дужно да води надзор над фактичким починиоцем штете (по основу одговорности за другога), посебно имајући у виду материјално стање штетника и оштећеног.

Према ставу 2. члана 169. ЗОО ако је штету проузроковао малолетник способан за расуђивање који није у стању да је накнади, суд може, кад то правичност захтева, а нарочито с обзиром на материјално стање родитеља и оштећеника, обавезати родитеље да накнаде штету, потпуно или делимично, иако за њу нису криви.

Према утврђеном чињеничном стању и околностима насталог штетног догађаја, за штету коју је претрпео малолетни тужилац одговоран је малолетни син тужених, имајући у виду његову упорност у настојању да се изазове физички контакт, до кога је и дошло, али таквим интензитетом да су за тужиоца наступиле последице у виду тешке телесне повреде и дуготрајног лечења због чега није био у могућности да похађа наставу до краја школске године. Такво понашање се не може окарактерисати као случај који се десио приликом децје игре, како то правилно закључује другостепени суд. Због тога су неосновани наводи ревизије тужених да на страни њиховог малолетног сина не постоје било какви облици друштвено неприхватљивог понашања.

Стога, како је штету проузроковао малолетни син тужених способан за расуђивање за коју је иначе одговоран, а који није у стању да ту штету надокнади јер нема у власништву имовину веће вредности, нити било какве приходе, то су испуњени услови за примену правила о одговорности по основу правичности, нарочито с обзиром на оцену материјалног стања родитеља (штетника) и оштећеног. Наиме, тужени нису доказали да мал.тужилац има имовину веће вредности (непокретности, вредне покретне ствари и новчана средства) и да тражена новчана накнада због његовог доброг имовног стања не представља сатисфакцију. Напротив, материјално стање оштећеног тужиоца, као и његових родитеља је такво да претрпљену штету не може поднети без материјалних потешкоћа. С тим у вези код утврђења да су родитељи малолетног детета које је одговорно за настану штету овде тужени у знатно бољем материјалном стању од материјалног стања оштећеног тужиоца, упућује да су испуњени законом предвиђени услови да се изузетно по основу правичности „пребаци“ дужност накнаде штете са малолетника на његове родитеље, без обзира што они за штету нису криви.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају одговорност тужених родитеља по основу правичности је супсидијарна одговорност за штету коју је њихов малолетни син проузроковао својом радњом, из којих разлога је насупрот наводима ревизије правилан закључак другостепеног суда да су испуњени законски услови и разлози правичности који налажу да уместо штетника, његови родитељи накнаде нематеријалну штету коју је тужилац претрпео. Та одговорност прописана у посебној одредби члана 169. став 2. ЗОО је изузетак од одговорност за другог, која је независна од солидарне одговорности из члана 166. ЗОО (када поред родитеља одговара за штету и њихово дете) и солидарне одговорности из члана 167 става 2. ЗОО (када поред школе која у време штетног догађаја врши надзор одговара и малолетни ученик те школе), као и одговорност родитеља по основу кривице из члана 168 ЗОО, због чега се неосновано ревизијом тужених оспорава пасивна легитимација тужених и погрешна примена материјалног права.

Имајући у виду степен умањења животне активности, јачину и трајање претрпљених физичких болова и страха, по оцени Врховног суда висина те правичне накнаде, правилно је одмерена руководећи се критеријумима из члана 200. ЗОО и у складу је са циљем коме служи накнада нематеријалне штете, те представља правично и адекватно обештећење за душевне патње малолетног тужиоца услед повреда које је претрпео.

Према чињеничном стању утврђеном након одржане расправе, другостепени суд је према околностима и критеријумима важећим у време пресуђења одлучио о захтеву за накнаду претрпљене нематеријалне штете као и о њеној висини. Та накнада није цена бола који се трпи и не представља супституцију имовинских вредности, већ сатисфакцију ради успостављања психичке и емоционалне равнотеже која је постојала пре штетног догађаја. Због тога су тужени у обавези да мал.тужиоцу исплате законску затезну камату од дана доношења другостепене одлуке 30.11.2021. године до исплате применом члана 277. ЗОО. Следом изнетог, неосновано тужилац захтева исплату законске затезне камате за период од дана доношења првостепене пресуде 14.05.2021. године до 29.11.2021. године, на шта се основано ревизијом тужених указује, услед чега је другостепена одлука у том делу преиначена и захтев малолетног тужиоца одбијен.

О трошковима поступка одлучено је правилном применом чланова 153. став 1. и 154. ЗПП.

Из изнетих разлога, Врховни суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке, а применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**